

ՀՏԴ 809.198.1Հայոց լեզու*Միլվա ՄԻՆԱՍՅԱՆ**բ.գ.թ., դոցենտ**ԱրՊՀ ակ. Ս. Աբրահամյանի անվան հայոց լեզվի ամբիոն*

**–Վ–, –(Ա//Ե)ՅՆ– ԲԱՅԱԾԱՆՑՆԵՐՈՎ
ԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ՏԻՊԱԴՆԵՐԸ
(Աշոտ Աբրահամյան-100)**

Աշոտ Աբրահամյանը բայածանցների տիպարային ձևերը մանրամասնելիս, համակողմանի գիտականորեն հետազոտել, քննաբանել ու ներկայացրել է «Բայը ժամանակակից հայերենում» գրքում: Ածանցատիպարային –Վ–, –(Ա//Ե)ՅՆ ձևությոներով կառույցները մանրամասն դիտարկվել են բառակազմական ու քերականական կարգերում և մեծ մասամբ ներկայացվել ստուգաբանված: Կրավորականի –վ(ու)-ով բառակազմական գործընթացը տրվել է ձևավորման շրջանից՝ միջին հայերենից, ուշադրություն է դարձվել բառապաշարում դրա կիրառության ընդլայնմանը: Բառակազմական այդ երևույթը շարունակվում է առ այսօր. առանձնահատուկ են հատկանուններից ձևավորվածները: Վերջինս Ա. Ա. Աբրահամյանի ուսումնասիրություններում չկա: Հեղինակը, պատճառական բայածանցի նմանությամբ, ռուսերենի միջնորդությամբ փոխառյալ բառերով ածանցման գործընթացն ամենայն մանրամասնությամբ է քննել:

Բանալի բառեր՝ բայածանց, բայատիպարներ, բայատիպարային ածանցներ, բայացնող մասնիկ, բաղադրական-քերականական// սոսկածանց// ներածանց, բազմապատկական// գորացման// սաստկացման, պատճառական, կրավորական, սկզբնատիպ// նախատիպ, վերջածանց, փոխառություն, կիսափոխառյալ ածանցներ:

С.Минасян

**ТИПЫ СТРУКТУР С ГЛАГОЛЬНЫМИ
АФФИКСАМИ В (А/Е) ЦН
(Ашот Абрамян -100)**

В книге “Глагол в современном армянском языке” Ашот Абрамян всесторонне детально, с научной точки зрения изучил и представил типовые виды глагольных аффиксов. Аффиксальнотиповые структуры с аффиксами В (А/Е) ЦН были подробно рассмотрены в словосоставных и грамматических

системах и в большинстве случаев представлены этимологизированными. Словообразовательный процесс страдательного в армянском языке-В (у) с периода формирования был дан автором со среднего языка и было обращено внимание на его широкое применение в лексиконе армянского языка.

Этот словообразовательный процесс продолжается по сей день, особенно сформировавшихся от имен собственных. Последнего нет в исследованиях А.А.Абрамяна. При сходстве каузативных аффиксов и при посредничестве русского языка, автор подробно обсудил процесс заимствования слов в рамках вербализации.

Ключевые слова: глагольный суффикс, глагольные типы, компонентный /грамматический, формальный аффикс, многократные, каузативный, страдательный, исходный/ прототипный, суффикс, заимствование, полужаимствованные суффиксы, глагольная частица.

Minasyan S.

**TYPES OF STRUCTERS WITH VERBAL AFFIXES V(A/E) CN
(Ashot Abrahamyan -100)**

Ashot Abrahamyan comprehensively, scientifically studied and presented typical types of verb affixes in the book "The Verb in Modern Armenian Language". Affixal-type structures with affixes V (A / E) CN of were considered in detail in word composition and grammatical systems and in most cases presented etymologized. The word-formation process of the passive in the Armenian language-In V(u) since the period of formation was given by the author from the Middle Armenian and attention was paid to its widespread use in the vocabulary of the Armenian language.

This word-building phenomenon continues to this day, especially those formed from proper names. The latter is not present in the studies of A. Abrahamyan. With the similarity of causative affixes and mediated by the Russian language, the author discussed in detail the process of borrowing words in the framework of verbalization.

Key words: verb suffix, verb types, component / grammatical, formal affix, multiple, causative, passive, source / prototype, suffix, borrowing, semi-borrowed suffixes, verb particle

Աշոտ Արսենի Աբրահամյանը XX դարի 50-80-ականների լեզվաբանների աստղաբույլի կարկառուն ներկայացուցիչներից է: Բայագիտական նրա ծանրակշիռ աշխատանքներն առ այսօր էլ անգերազանցելի նվաճումներ են: Բայի ուսումնասիրությանը նվիրված երկու աշխատություն¹ ունի: Հեղինակը «Բայը ժամանակակից հայերենում» գրքում նշել էր, որ բայերում գործածվող ոչ բայական ածանցներից բառակազմական ածանցներն

¹. **Աբրահամյան Ա. Ա.**, Հայերենի դերբայները և նրանց ձևաբանական նշանակությունը, Ե., , 1953, 440 էջ,
Բայը ժամանակակից հայերենում, գիրք I, Ե, 1962 ., 730 էջ:

*բայագիտական արժեք չունեն*¹: Բայաձանցների մասին Ա. Ա. Աբրահամյանը նշել է. «Ժամանակակից հայերենի բայական համակարգում բայատիպարային ածանցներն են այնպիսի բայաձանցները, որոնք կամ բաղադրում են բայական բառույթը՝ քերականական լրացուցիչ իմաստների արտահայտման հետ կամ առանց դրանց, կամ էլ պատրաստի բայական բառույթներին քերականական ածանցմամբ հաղորդում են քերականական ուրույն իմաստներ, միաժամանակ հանդես գալով իբրև այդ իմաստների ածանցական ցուցիչներ»²: Ըստ այդմ էլ՝ լինում են *ածանցագուրկ* և *ածանցական տիպարներ* (ն. տ.): Դրանք արմատից հետո տեղադրվելու պատճառով *վերջաձանցներ* են (Մ. Աբեղյանը միջաձանցներ էր համարել): Ա. Ա. Աբրահամյանը *բայատիպարային* ածանցները երկու խմբի է բաժանել՝ *բաղադրական-քերականական* և *բուն քերականական* (սրանք սեռի՝ սեռի և սեռային առումներ են (կրավորական և պատճառական) ու նաև կերպի (բազմապատկական) ցուցիչներ, գծ. 1,2,3): Այս նույնը նաև սեռադասայինում է (գծ.4):

Ժամանակակից հայերենի բայական համակարգում *բայատիպարային ածանցները* բաղադրում են բայական բառույթը՝ քերականական լրացուցիչ իմաստների արտահայտման հետ կամ առանց դրանց և դառնում այդ *իմաստների ածանցական ցուցիչներ*: Սրանց գործադրման հիման վրա էլ բայերը լինում են *ածանցագուրկ* և *ածանցական տիպարներով*³: Երբեմն էլ բայերի ածանցական որոշ տիպարներ ենթարկվում են կրկնակի ածանցման՝ կապված քերականական որոշակի իմաստների արտահայտման հետ՝ կազմելով *սկզբնատիպ* կամ *նախատիպ* (ն. տ.) բայական բառաձևեր հաջորդ սերվածի համար:

Միջին հայերենից գործառող –*ու/-վ* բառակազմական ածանցը (ն. տ., էջ 306, 656) հիմքային կառույցում քերականական արժեք չունի (անփոփոխ պահպանվում է տիպարային կառույցը՝ *գիծ-Ա* արմատից սերված *սկզբնատիպ* կամ նախատիպ բայ՝ *գծվել-Աաա*, I հիմք՝ գծ-վ-ում է-Աաք Ա, գծ-վ-ել է-Աաք Ա, կ-գծ-վ-ի-քԱաք, II հիմք՝ գծ-վ-ե/ց-ին-Աաձձք, III հիմք՝ գծ-վ-ել-ու են-Աաքք Աք, գծ. III):

Այս –*վ*- ցուցիչը գործողության կատարման համար, բառակազմականից բացի, քերականական իմաստաբանական նրբերանգ չի հաղորդում (համեմատենք՝ *նստել-ինքն* իրեն կատարել այդ գործողությունը, նույնն էլ՝ *գծվել, բնակվել, մաշտոցվել* (վերջինս XX դարի II կեսին ստեղծված նորակազմություն է) ևն: Մ. Գ. Աբրահամյանը դրանք *սկզբնաձևային բայաձանցավոր* (ածանցյալ սկզբնաձևեր)⁴ է համարել: Կրավորականի գրաբարյան նախատիպը նաև *ի* լծորդությամբ էր և, ինչպես նշեցինք,

¹ *Աբրահամյան Ա. Ա.*, Բայը ժամանակակից հայերենում, գիրք I, էջ 194:

² Ն. տ., էջ 194:

³ Ն. տ., էջ 212:

⁴ *Աբրահամյան Մ. Գ.*, Ժամանակակից գրական հայերեն, , Ե., 1981., էջ 187:

միջին հայերենից սկսեց *-ու-*ով արտահայտվել: Դա (*-ու/-վ*) արևելահայերենում հարաճուն բառակազմական գործընթաց է դարձել: Օրինակ՝ Ա. Ա. Աբրահամյանը նկատել էր, որ մի շարք բայեր XX դարի սկզբին գործածվում էին նաև առանց *-վ-* ածանցի¹, և տվել էր օրինակներ (XX դարի սկիզբ)՝ Վ. Տերյան՝ Վերջին լույսերը *կվախճանեն* (կես դար հետո և հիմա՝ *կվախճանվեն*), Ստ. Զորյան՝ Մի ժամ հետո, որ ամեն ինչ *խաղաղել* էր (կես դար հետո և հիմա՝ *խաղաղվել էր*), Դ. Դեմիրճյան՝ Ամեն ինչ *խաղաղեց* (կես դար հետո և հիմա՝ *խաղաղվեց*) ևն: Ահա մեր կողմից նկատվածը Հովհ. Շիրազի «Թոնդրակեցիները» պոեմում (թեև սա հրատարակվել է 2014 թ., բայց հեղինակն աշխատել էր XX դարի 50-ականներին)՝ Պապանձեց քեզնով լեզվագար դեր (էջ 262): Այդպիսի փոփոխությունները սկզբնական շրջանում լեզվաբանների կողմից որպես խաթարում են նշվել, սխալ համարվել, և ուսումնական միջավայրում ուղղումներ են կատարվել: Կասեցնելն անհնար է: Այդ նույնը շեշտել էր երջանկահիշատակ Ա. Ա. Աբրահամյանը: Օրինակ՝ ահա նրա տված «Խոզն ու ագռավն» առակից բայ, որի սխալ ժամանակին չենք զգացել ու հիմա էլ չենք զգում չափածո խոսքում: *Զխտել*՝ ուտել, ներգործական բայի՝ *զխտվել* կրավորական գործածությունը² ուղիղ խնդրի հետ (դպրոցական դասագրքում XX դարում շարունակ տրվել է աշակերտներին առակի բարոյախրատականն ուսուցանելու համար ու լայն տարածում է ստացել հանգավորման պատճառով *զխտվել-փռվել* բարեհունչ գործածությունը. վերջինս միջին-անդրադարձ ձևի բայ է. *համաբանության* հետևանք է. (խոզը) Այնքան կաղին *զխտվեց*,// Որ ցած ընկավ ու *փռվեց*): Հատկապես XX դարի II կեսից *վերաբերել* բայի կիրառությունն ուշադրության կենտրոնում է (*առնչվել-վերաբերմունք ցույց տալ* տարբերակմամբ): Ահա Ա. Ա. Աբրահամյանի տված բառակազմական *-վ-* ձևույթով լայն ճանաչում գտած ժամանակակից արևելահայերենի բայերի³ օրինակներից մի փունջ՝ բնակվել, գանգատվել, զգվել, դողահարվել, երդվել, ընդհարվել, զգվել, խաղաղվել, խելագարվել, խղճահարվել, կծկվել, համարձակվել, հաշտվել, հրաժարվել, չքվել, վախճանվել ևն: Հեղինակն անդրադարձել է *-ւ/-ու/-վ* ձևույթի կամ բայակերտից առաջ վերջնահնչյունի *համանուն* կամ *նույնանուն* լինելուն, կառույցների *համաձուլումներին*: Օրինակ՝ հաշվի առնելով Հ. Աճառյանի՝ *ցիր* բառի ստուգաբանական աշխատանքներում ներկայացրած գործիական հոլովի *ցրիւ/* գալ⁴ վերջավորությունից ծագած սաստկականը, որից էլ *ցրուել բայը* և այլ բառեր՝ *ցրումն*, *ցրուիչ* (ներկա *ցրիչ* գոյականն առանց այդպիսի ածանցի է), Ա. Ա. Աբրահամյանը ճշգրտորեն հետևեցրել է՝ *ցրուել* բայի *-վ-* ածանցի սերվելը գոյականի

¹ Աբրահամյան Ա. Ա. Բայը ժամանակակից հայերենում, գիրք I, Ե., էջ 650:

² Ն. տ. էջ 657:

³ Ն. տ. էջ 650:

⁴ Աճառյան Հ. Հ., Հայերեն արմատական բառարան, էջ 456, հ. IV, Ե. 1979. 676 էջ:

գործիականից, այսինքն՝ *հաստատել, ընդլայնել է աճառյանական մոտեցումը*: *Կծվել* բայը սերվել է *կծու* նախատիպից, իսկ նրա սկզբնատիպը *կիծ* հիմնական ձևությոն է, *թթվել* բայինը՝ *թթու*¹, որի –ու–ն *մասնիկ* է (աժանց՝ գոյականակերտ, ածականակերտ), այն մերվել է բային: Ահա Հր. Աճառյանի «Հայերեն արմատական բառարան»-ից Ա. Ա. Աբրահամյանի կատարած հետևությունները՝ Մի շարք բայերի արմատական *վ*-ն հնարավոր է շփոթել աժանցների հետ: Օրինակ՝ բնիկ հայերեն *երդ/նուլ* բայի ertu՝ *երդու* արմատից սերված ժամանակակից *երդվել* բայատիպարի –*վ*-ն արմատական հնչյուն է, աժանց չէ: Բնիկ հայերեն *հովիվ* (*հովիւ*) բառից նոր կերտված *հովվել* բայում հնչյունափոխությունից ձևավորված կրկնակ *վ* է, որը կապ չունի կրավորական աժանցի հետ՝ երկուսն էլ արմատական են՝ –վ և –ւ: *Հաշի*² ասորական փոխառությունից ստացվածը՝ *հաշվել*, որտեղ –*վ*-ն արմատի մաս է, աժանց չէ, մեխանիկական շփոթություն է ստեղծում: Այդպես է նաև պահլավական փոխառություն *պատիլ*³ (*պատիւ*) արմատը, որից էլ *պատվել* բայը. այստեղ ևս սխալ է –*վ*-ն աժանց դիտարկելը: *Արտասվել* (*արցունք*) բառի –*վ*-ն//–ու արմատական է դիտարկվում մեծանուն գիտնականների կողմից, թվում է՝ սրա անցումն աժանցին ընդունելի է: *Գզվել, զզվել* չստուգաբանված բառերում –*վ*-ն աժանց համարել կարելի է: *Կռիվ* (*կուռ* արմատը գերադասելի է, մեր մեծությունները չստուգաբանված են համարել) բառի –*վ*-ն՝ ծագած –ու–ից, ևս հավանական է, հոլովաձևից լինի: Այժմ էլ շարունակվում է բայական համակարգի –*վ/ել* բաղադրյալ աժանցի բառակազմական գործընթացը: Նախորդ դարի 60-ականներից Հովհ. Շիրազի գեղարվեստում ուշադրություն գրավեցին հատուկ անուններից կերտված այդ տիպի բայերը⁴, ինչպես՝ ավարայրվել, արագածվել, արագվել// արաքսվել, արարատվել, աքիլեասվել, երևանվել, կայենվել, կոմիտասվել, մասիսվել, նարեկվել, նժդեհվել, շամիրամվել, չարենցվել ևն: Այդ երևույթն արցախյան գոյապայքարին նվիրված չափածոյում ևս արտահայտվեց (կարճ խոսքի բանաձև դարձավ)՝ արևսարվել, բեկորվել (արցախյան հերոսամարտիկ Աշոտ Ղուլյանի մականունից է), դավիթվել, թարթառվել, խաչենվել ևն:

Բառային իմաստի ընդարձակում և բայասեռի փոփոխություն ունեն *նվիրել// նվիրվել, հավաքել// հավաքվել և այլ բայեր*: Օրինակ՝ *հավաքել*

¹. Ն. տ., հ. II, էջ 181:

². Ն. տ., հ. III, էջ 43:

³. Ն. տ., հ. IV, էջ 47: Աբրահամյան Ա. Ա., *Բայը ժամանակակից հայերենում, գիրք I*, Ե., էջ 660-61:

⁴. Մինասյան Ա. Ա., «Բայակազմական առանձնահատկությունները Հովհ. Շիրազի պոեմներում», «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Ե., 1986., N 12, էջ 30-36: Հատուկ անուններից կերտված բայեր, Ստ., 2004, 72 էջ, *մասնակի անդրադարձել է նաև Բաղդասարյան Գ. Խ., Արդի հայերենի բայասեռի և բայակազմության հարցեր, Ստ., 2005, 88 էջ (II մշակում)*:

բայի սկզբնատիպ ներգործականից սերվել է *հավաքվել* կրավորականը (Թղթերը *հավաքվեցին* ուսանողների կողմից), իսկ դրան զուգահեռ ստացվել է միջին-անդրադարձ¹ բայը Ուսանողությունը *հավաքվեց* (խումբ կազմել) ևն: Այս ձևերն այժմ ուսանողությունը հստակ տարբերակում է: Կարելի է համարել բայի սեռային կարգի համանուն:

-Վ- ածանցով բայերը (համընդհանուր սովորական կրավորական սեռից բացի, տե՛ս գծ. 3) աբրահամյանական ներդրումների շնորհիվ ակադեմիական հրատարակության բուհական դասագրքում նշվում են ներգործականից սերված *չեզոքի ինքնին կատարելու* (բացվել), *անդրադարձ լինելու* (լվացվել) և *փոխադարձ* (համբուրվել, փաթաթվել) չեզոք բայերի ձևերով ևն², իսկ Մ. Ե. Ասատրյանը³ ընդհանուր կրավորակերպ չեզոք է անվանում:

-(Ա//Ե)ՅՆ ԲԱՅԱԾԱՆՅՆԵՐ: Խորհրդային կարգերում պատճառական բայածանցների կիրառությունը սովորական էր:

Ռուսերենի միջնորդությամբ մի շարք նոր փոխառությունների (նախորդ դարի կեսերին *նորագույն* է համարվել) ուշադրություն էր դարձրել Գ. Սևակը⁴ (Գրիգորյան)՝ յոթ բայի նշմամբ՝ էվակուացնել, կոմբինացնել, մոբիլիզացնել, մոտորացնել, նորմավորել// նորմալացնել, օկուպացնել (*նորմավորել*-ն իր ածանցային կառուցվածքով մեր հետաքրքրության շրջանակներից դուրս է):

Մեծ երախտավոր Ա. Ա. Աբրահամյանն⁵ առավել ընդարձակել է բայական այդ իրողությունը (գծ. 5): Նա նշել է. «Ռուսերենում այս կարգի (և ոչ միայն այս կարգի) բայերը չեն կարող լինել առանց ռուսերենին հատուկ բայացնող մասնիկի (тъ), իսկ սրա հետ կապակցվում են զանազան ածանցներ: Քննարկվող բայերը հիմնականում խմբավորվում են -ова(тъ) ածանցի և նրա տարբերակների՝ -прова-, -изпрова-, -изова- ածանցների շուրջը» (այստեղ խոսքը չի վերաբերում ռուսերենի բայակազմական բոլոր ածանցներին ընդհանրապես, որոնք շատ են⁶): Ռուսերենի համար այս ածանցների փոխատու աղբյուրը *գերմաներենն* է, վերջինիս համար էլ՝ *ֆրանսերենը*, իսկ սրա համար էլ՝ *լատիներենը* (ire դերբայական մասնիկը), նաև բուն ռուսական բառեր էլ կան⁷: Վ. Վ. Վինոգրադովը նաև

¹. Բայը ժամանակակից հայերենում, գիրք I, էջ 640:

². Աբրահամյան Ս. Գ., Պատնասյան Ն. Ա., Օհանյան Հ. Ա., էջ 294-296, Ժամանակակից հայոց լեզու (ձևաբանություն), հ. 2, Ե., 1974:

³. Ասատրյան Մ. Ե., էջ 220, Ժամանակակից հայոց լեզու (ձևաբանություն, II հրտկ.), Ե., 1989:

⁴. Գուրգեն Սևակ, Հայոց լեզվի զարգացման սովետական փուլը, էջ 18-19, Ե., 1946, Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց, էջ 140-141, Ե., 1955.:

⁵. Բայը ժամանակակից հայերենում, գիրք I, էջ 128:

⁶. Ն. տ.:

⁷. Ն. տ., էջ 129:

*կիսափոխառյալ ածանցներ*¹ է համարել որոշակի *մերվածները*: Ա. Ա. Աբրահամյանը գտել է, որ մի շարք բայերում *-ցն-* ածանցը (հիմնային *ա* ձայնավորի հետ) կցվել է *-ել* մասնիկին և դարձել բայական մասնիկավորման անբաժան տարր, որտեղ *հիմնականը ոչ թե պատճառական գաղափարն* է, այլ *բայական բառույթի կազմումը*², ինչպես՝ *ելակուացնել*, *լիկվիդացնել*, *կոմբինացնել*, *կոոպերացնել*, *կոորդինացնել*, *մոբիլիզացնել*, *օկուպացնել* ևն (այս բառերի հիմնական մասն արդեն հայերեն համարժեքն ունի, Աշոտ Հայրապետյանի «Օտար բառերի բառարան»-ում³ բայական ձևերն ընդգրկված չեն. այս բառերը թարգմանական⁴, բացատրական, ուղղագրական բառարաններում ընդգրկված են XX դարի վերջից):

Ա. Ա. Աբրահամյանը նաև ավելացրել է, որ *-ացնել* բառատիպարով ածանցն ուղղակի կցվում է փոխառյալ բաղադրիչ հիմնական մասին՝ *կոլեկտիվացնել*, *կոնվեյերացնել*, *պաստյորացնել* (պահածոյացնել) ևն: Մովորական պատճառական բայեր է համարել այնպիսի օրինակներ, որոնք փոխառյալ հիմնական բաղադրիչով ածանցված բայերում ունեն իրենց համապատասխան անանցողական գուգահեռ ձևերը՝ *ակտիվացնել*// *ակտիվանալ*, *բյուրոկրատացնել*// *բյուրոկրատանալ*, *նորմալացնել*// *նորմալանալ*, *պասիվացնել*// *պասիվանալ* ևն (*-ավորել* ձևով բայակազմությունները առավել հայտնունչ են, ինչպես՝ *ավտոմատավորել*// *ավտոմատացնել*, *էկրանավորել*// *էկրանիզացնել* ևն): Օրինակ՝ *մոբիլիզացիա* նախատիպից սերված *մոբիլիզացնել* (*իա—նել -ցիա+ -ցն(ել)*) օտարահունչ բառում հնչեղ է պատճառականությունը (կառույցների *համաձուլում* է կատարվում, որը բնական ընթացք է, ինչպես՝ *աշխատել - 0// աշխատ-եցն-ել -- աշխատ-եց-վ-ել*, ուտել- ուտ-վ-ել // ուտ-եցն-ել—ուտ-եց-վ-ել ևն): *Վերցնել* չգիտակցվող պատճառականով բայի համար սերման հիմքը *վեր առնել* հարադրությունն է , իսկ *հարցնել* բայում պատճառականություն չկա(հարց, հարցում):

Այսպիսով՝ Ա. Ա. Աբրահամյանի բայագիտական աշխատությունում մեզ հետաքրքրած ածանցները բայական համակարգում քննվել են բայատիպարային հիմունքով: Խնդրո առարկա *-Վ*, *-(Ա//Ե)ՑՆ*

¹. Ն. տ.:

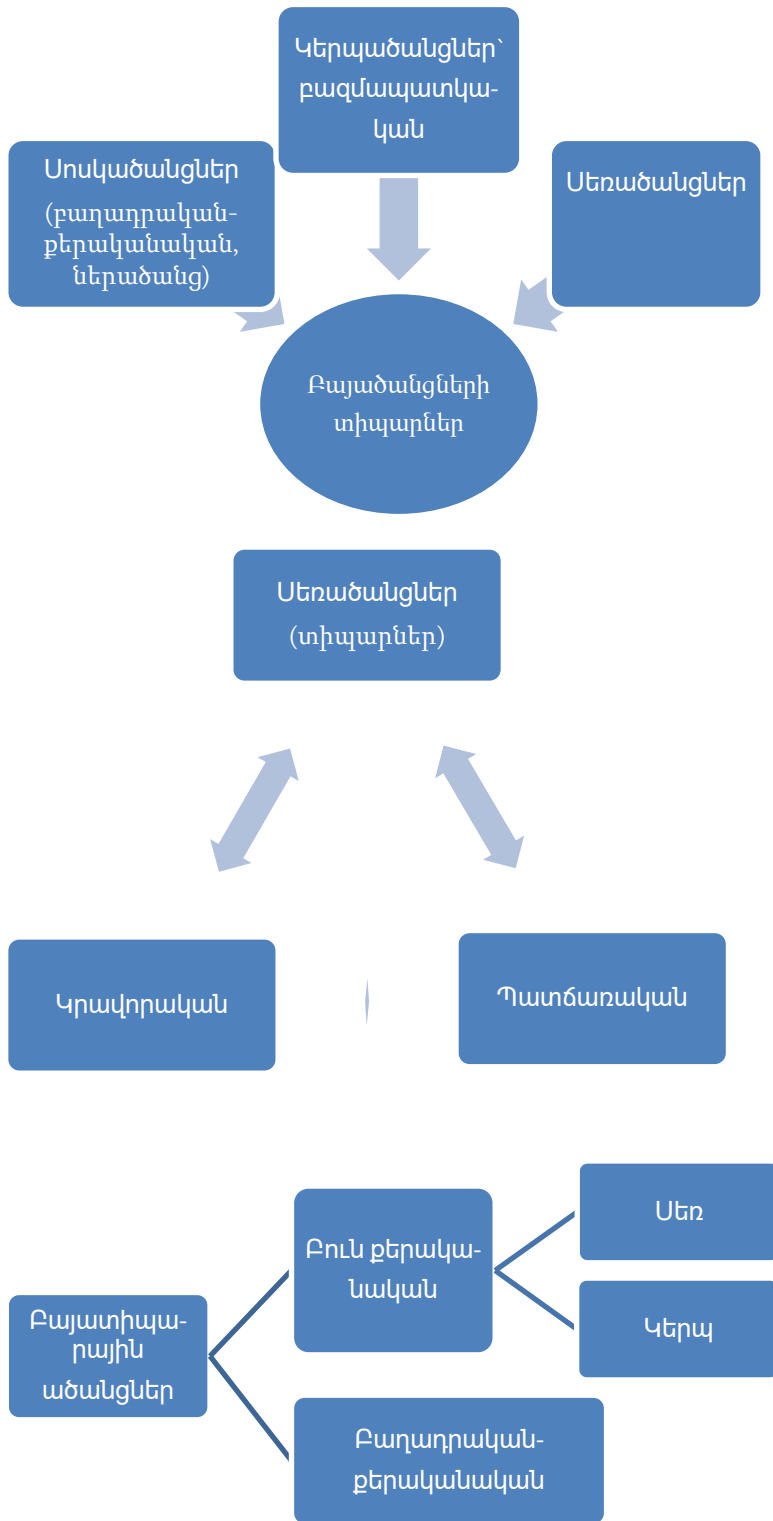
². Ն. տ., էջ 131:

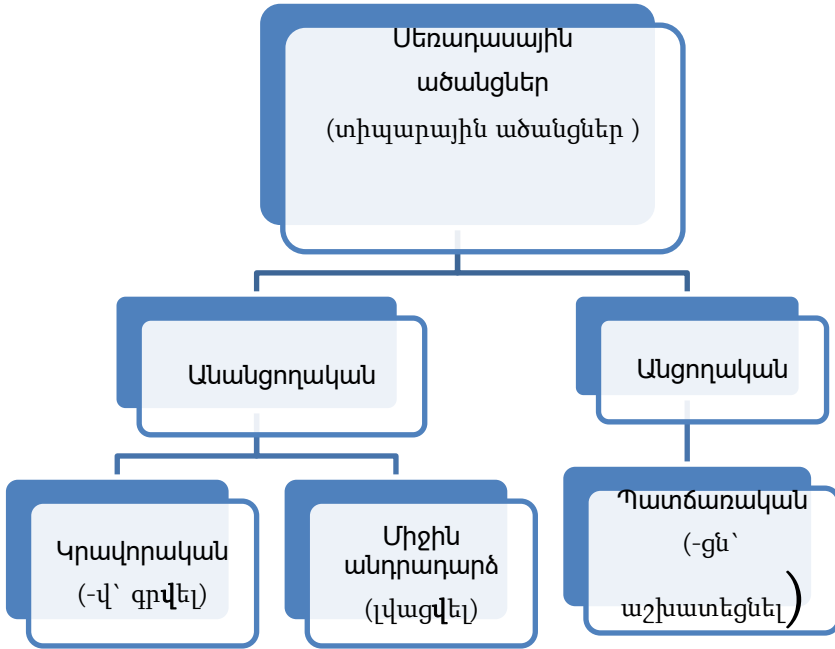
³. *Հայրապետյան Ա. Պ., Օտար բառերի բառարան (II վերաշակված հր.)*, Ե., 2011.:

⁴. *Ռուս-հայերեն բառարան (4 հատոր)*, Ե., 1954, 1956, 1957, 1958 .: Աղայան Էդ., Բ., Արդի հայերենի բացատրական բառարան, , Ե., 1976 : Բարսեղյան Հ. Խ., Հայերեն ուղղագրական-ուղղախոսական-տերմինաբանական բառարան, Ե., 1973 : Մելիքիսանյան Փ. Գ., Հայերենի ուղղագրական նոր բառարան, 2005 .: Հատուկ անուններից կազմված սակավ ձևեր կան բառարաններում, տե՛ս Մինասյան Ս. Ա., Հատուկ անուններից կերտված բայեր, Ստ., 2004, Հատուկ անուններից կերտված համադրական բայեր, Հատուկ անուններից կերտված բայերի կառուցվածքային տիպաբանությունը հայերենում ու ռուսերենում, էջ 3-7:

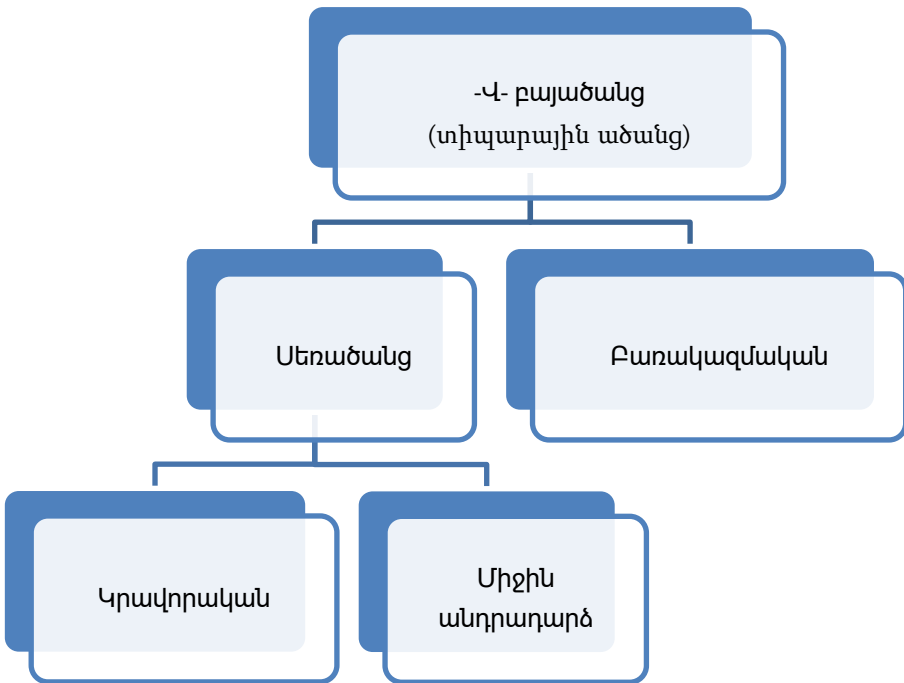
ածանցները սեռի, սեռային առումների և բառակազմականի դեր ունեն, որը զարգացման գործընթացում արժևորվել է ու արժևորվում է հավուր պատշաճի: Դրանք հեղինակի կողմից տրվել են ստուգաբանական հիմնավորումներով: *Կրավորական* և *պատճառական* ածանցներից կազմված սկզբնատիպ՝ նախատիպ սակավ բայաձևերում իշխում են քերականական բայատիպարային ածանցները: Այս ամենը համակարգված է ներկայացված մեծ երախտավորի՝ Ա. Ա. Աբրահամյանի կողմից:

ԳՖ.1, 2, 3

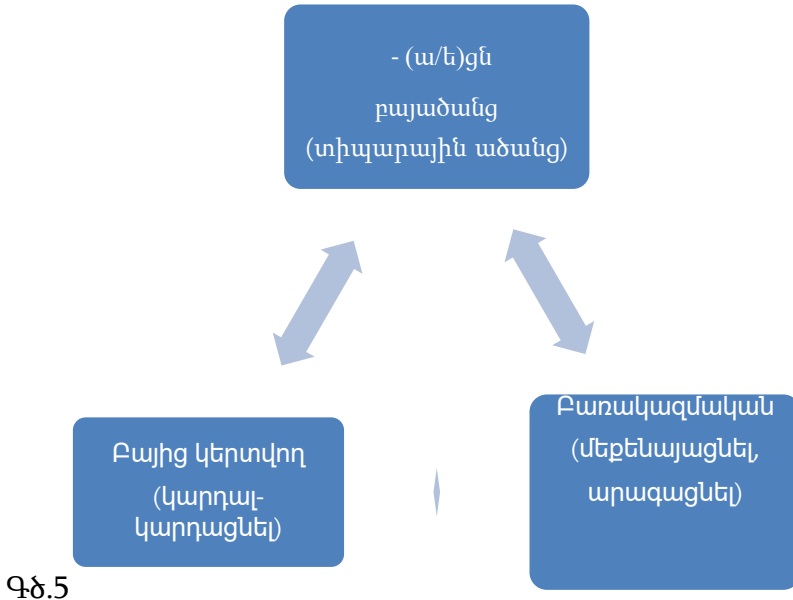

Գծ.4

Գծ. 4

Գրականություն

1. Աբրահամյան Ա. Ա., *Հայերենի դերբայները և նրանց ձևաբանական նշանակությունը*, Ե., 1953, 440 էջ:
2. Աբրահամյան Ա. Ա., *Բայը ժամանակակից հայերենում*, գիրք I, Ե., 1962, 730 էջ:
3. Աբրահամյան Ա. Գ., *Ժամանակակից գրական հայերեն*, Ե., 1981, 418 էջ:
4. Աբրահամյան Ս. Գ., Պառնասյան Ն. Ա., Օհանյան Հ. Ա., *Ժամանակակից հայոց լեզու* (ձևաբանություն), հ. 2, Ե., 1974, 588 էջ:
5. Աղայան Էդ., Բ., *Արդի հայերենի բացատրական բառարան*, Ե., 1976, 1616 էջ:
6. Աճառյան Հ. Հ., *Հայերեն արմատական բառարան*, 4 հ., Ե. 1971-79 :
7. Ասատրյան Մ. Ե., *Ժամանակակից հայոց լեզու* (ձևաբանություն, II հրտկ.) Ե., 1989, 432 էջ:
8. Բաղդասարյան Գ. Խ., *Արդի հայերենի բայասեռի և բայակազմության հարցեր*, Ստ., 2005, 88 էջ (II մշակում):
9. Բարսեղյան Հ. Խ., *Հայերեն ուղղագրական-ուղղախոսական-տերմինաբանական բառարան*, Ե., 1973, 980 էջ:
10. Հայրապետյան Ա. Պ., *Օտար բառերի բառարան* (II վերաշակված հր.), Ե., 2011, 644 էջ:

11. Մելիքիսանյան Փ. Գ., *Հայերենի ուղղագրական նոր բառարան*, Ե., 2005 , 428 էջ :
12. Մինասյան Ս. Ա., *«Բայականականառանձնահատկությունները Հովհ. Շիրազի պոեմներում»*, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, Եր., 1986, N 12:
13. Մինասյան Ս. Ա., *Հատուկ անուններից կերտված բայեր*, Հայաստան հրտ., Ստ., 2004 , 72 էջ:
14. Ռուս-հայերեն բառարան (4 հատոր), Ե., 1954, 1956, 1957, 1958 :
15. Սևակ Գ., *Հայոց լեզվի զարգացման սովետական փուլը*, Ե., 1946 :
16. Սևակ Գ., Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց, Ե., 1955 :

Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել խմբագրական կոլեգիայի անդամ, բ.գ.թ., դոցենտ Հ.Ս. Ղազարյանը: